

Problemska konferenca o naročanju ekoloških živil

Ljubljana, 12. April 2016

Problemsko konferenco je organizirala Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj v okviru projekta GPP 2020 in v sodelovanju z Ministrstvom za javno upravo, Ministrstvom za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in Mestno občino Ljubljana v okviru Zelene prestolnice Evrope 2016. Dogodek je bil brezplačen. Udeležilo se ga je okrog 70 slušateljev, tako ponudnikov – kmetje in predelovalci ekoloških živil kot javnih naročnikov iz različnih javnih ustanov: ministrstev, tehnične službe državnega zbora, vrtcev, osnovnih in srednjih šol, bolnic, domov za ostarele, nevladnih organizacij in drugih inštitucij.

Namen problemske konference je bil:

- seznanitev z novostmi Zakona o javnem naročanju za področje živil;
- izmenjava izkušenj pri naročanju ekoloških živil in predstavitev dobrih praks;
- izboljšanje ponudbe ekoloških živil;
- priporočila za prenovo Priloge 2: Temeljne in dodatne okoljske zahteve za živila, pijače, kmetijske pridelke za prehrano in gostinske storitve.

Ozadje za pripravo konference

Na področju zelenega javnega naročanja je pričakovati kar nekaj sprememb. Ministrstvo za javno upravo in Ministrstvo za okolje in prostor sta napovedala reformo obstoječe Uredbe o zelenem javnem naročanju (Uredba o ZeJN) - kar vključuje tudi Prilogo 2 - v okviru Okvirnega programa za prehod v zeleno gospodarstvo (OPZG), ki ga je Vlada Republike Slovenije sprejela oktobra 2015. Precej novega je za zeleno naročanja že predvideno v ZJN-3 (Uradni list RS, št. 91/15; ZJN-3), ki bo stopil v veljavo 1. aprila, še posebej za naročanje ekoloških živil. Tako je v 84. členu v osmem odstavku zapisano: »Pri merilih za izbiro ponudbe pri naročanju živil se prednostno upoštevajo živila, ki so v shemah kakovosti (na primer sezonsko pridelana živila na integriran način, sezonsko pridelana živila na ekološki način ipd.), živila, ki so proizvedena po nacionalnih predpisih o kakovosti živil ter živila, ki so trajnostno pridelana in predelana in je zagotovljena višja kakovost živil z vidika večje svežine ali nižjih okoljskih obremenitev pri prevozu«. V skladu s petim odstavkom 73. člena pa se spodbujata tudi naročanje živil po načelu kratkih verig, s čimer se na preprost način v javno naročanje živil vključuje slovenske pridelovalce in predelovalce živil.

Po štirih letih izvajanja Uredbe o ZeJN je torej smiselno govoriti tudi o tem, kako uspešno je izvajanje uredbe na področju eko živil, s kakšnimi izzivi se soočajo javni naročnik in še posebej, ali ponudba eko živil zadošča povpraševanju in kako jo je mogoče povečati.

Priporočila iz konference v zvezi s ponudbo ekoloških živil v Sloveniji

Vprašanja in komentarji so bili prisotni pri vseh vsebinah in predstavitev govorcev, tako da se je na koncu konference glede na dosedanje izkušnje iz prakse izluščilo kar nekaj predlogov, izboljšav oziroma priporočil odločevalcem.

- Na **sistemski ravni** je obveljalo priporočilo o dolgoročnem delu na zakonodaji ZeJN, o konkretni podpori Vlade ekološkemu kmetijstvu, tudi z novim Akcijskim načrtom za ekološko kmetijstvo ter o večjih finančnih spodbudah MKGP za ekološko pridelavo v Sloveniji, ki je za enkrat še razmeroma nizka. Obstoječa kmetijska politika se je v celoti usmerila na lokalno pridelavo hrane, ob tem pa povsem zanemarila ekološko – čeprav bi lahko promovirala oboje hkrati. Razprava je tekla tudi o ceni ekoloških živil in o razpoložljivih sredstvih za prehrano na učenca, ki so razmeroma (pre)nizka.

Vsa preostala priporočila smo uvrstili v dva obsežna tematska sklopa: povpraševanje in ponudbo eko živil ter prenovo Priloge 2 ZeJN. Kar je nadvse pomembno je izkazan absolutni interes za sodelovanje tako med naročniki kot ponudniki ekoloških živil.

Povpraševanje in ponudba ekoloških živilih

- Na **strani naročanja** so prisotni izpostavili potrebo po povezovanju naročnikov in izmenjavi izkušenj ter posnemanju obstoječih dobrih praks, ki jih je v Sloveniji že kar nekaj. Izrazili so negotovanje nad razpršenimi informacijami o ekološki ponudbi v Sloveniji. Glede na to, da je kmetijska ekološka ponudba relativno šibka in zelo krajevno razdrobljena po Sloveniji, bi bilo zelo koristno vzpostaviti enoten spletni portal s pregledom aktualne ponudbe, kar bi olajšalo nabavo ekoloških živil. Menili so, da bi bil zelo dobrodošel priročnik, ki bi jim olajšal zeleno naročanje. Velik pomen je razprava namenila skrbni izdelavi šolskih jedilnikov, s katerimi je mogoče bolje načrtovati nakup ekološke (in zdrave) hrane. Posledično pa je treba ponuditi več izobraževanj o ekoloških živilih tako staršem kot tudi kuharskemu osebju. Pri tem so omenjali tudi sezonsko ponudbo, dan ekološke hrane in dan brez mesa v ustanovi. Javni naročniki so tudi izpostavili, da je veliko lažje izvajati nakup ekoloških živil v kolikor se eko ponudniki združujejo. Eno od priporočil naročnikov je bilo tudi zagotovitev preglednosti porekla na sistemski ravni, saj pomanjkanje le-tega lahko predstavlja grožnjo in tveganje pri nabavi ustrezne kakovosti živil. Zanimivo je, da so še posebej uspešni na tistih ustanovah, kjer imajo za nakupe ekoloških živil podporo tako ravnateljic(ev) kakor tudi županov(nj).

- Prisotni **eko ponudniki** so povedali, da so nekateri že začeli z združevanjem in povezovanjem, saj jim tak nastop zagotavlja več možnosti na razpisih in seveda več ekološke ponudbe. Povezovanje ponudnikov spodbuja tudi podporna shema MKGP. Hkrati pa so se izrekli za to, da bi pri javnem naročanju ponudili dolgoročneje pogodbe, ki jim zagotavlja stabilnejšo pridelavo, torej na nek način garancijo za odkup, in povečuje interes kmetov za ekološko pridelavo. Problematična je tudi razpršena dostava majhnih količin, saj po njihovih izkušnjah lahko en sam naročnik zahteva različne izdelke, ki naj se dostavijo v istem dnevu, kar jim precej otežuje delo. Več podpore pričakujejo v prihodnje pri registriranju ekoloških kmetij in pri povezovanju eko ponudnikov s strani MKGP.

Prenova Priloge 2 ZeJN

Udeleženci so poudarili pomen systemskega, celovitega in dolgoročnega urejanja tega področja. Smiselna bi bila prenova Akcijskega načrta za zeleno javno naročanje do leta 2020, ki bi celovito naslovil problematiko. Menili so, da je prenova Uredbe ZeJN potrebna in da je treba konkretizirati obstoječe probleme in ponuditi rešitve tako, da se sistem poenostavi in okoljske zahteve bolj dodelajo, s čimer se omogoči lažje izvajanje ZeJN. Krajša razprava na tej točki je še opozorila na jasno opredelitev, kaj pomeni delež eko živil in pa bolj smiselno opredelitev zahtev za embalažo.

Priloga I

Program konference

- 09:00 – 9:15 Alenka Burja: *Uvod, Projekt GPP 2020*
 09:15 – 9:30 Jože Podgoršek, Varuh odnosov v verigi preskrbe s hrano: *Dajmo priložnost slovenski hrani*
 09:30 – 9:45 Maja Koković, MJU: *Posebna ureditev javnega naročanja živil po ZJN-3*
 09:45 – 10:00 Sonja Jurcan, Andrej Potočnik, MKGP: *Pomen lokalno in ekološko pridelanih živil v sistemu javnega naročanja hrane*
 10:00 – 10:15 *Vprašanja in pojasnitve*
 10:15 – 10:30 ODMOR za eko kavo in čaj
 10:30 – 10:45 Jana Ramuš, GZS, Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij: *Živila v sistemu javnega naročanja*
 10:45 – 11:00 Anamarija Slabe, ITR in predstavnik Platforme za ekološko kmetijstvo (PEK): *Ponudba ekoloških živil v Sloveniji in izkušnje ekoloških kmetov dobaviteljev*
 11:00 – 11:15 Marjeta Bizjak, MOL, Služba za javna naročila in Petra Osterman, Viški vrtci: *Praktični vidiki javnega naročanja ekoloških živil na primeru MOL*
 11:15 – 11:30 *Vprašanja in pojasnitve*
 11:30 – 11:45 ODMOR za eko kavo in čaj
 11:45 – 13:00 *Oblikovanje priporočil, moderirano delo vodi Vida Ogorelec*